

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/181/2002

OPINIE O SYTUACJI NA RYNKU PRACY

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK 2002

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Bezrobocie pozostaje jednym z najpoważniejszych problemów społecznych w naszym kraju. Z tego względu opinie o sytuacji na rynku pracy są stałym przedmiotem naszych sondaży. Wszystkich badanych pytamy o ocenę sytuacji na rynku pracy i przewidywania w tym zakresie w ciągu najbliższego roku, a osoby pracujące - o to, czy liczą się z możliwością utraty zatrudnienia.

OCENA RYNKU PRACY I PROGNOZY

Październikowe oceny sytuacji na rynku pracy¹ są bardzo podobne do ocen z poprzedniego miesiąca - różnice wskazań są nieznaczne, mieszczą się w granicach błędu statystycznego. Powszechnie uważa się, że sytuacja na rynku pracy jest zła lub bardzo zła (łącznie 93%), tylko co setny badany ocenia ją jako dobrą. Warto jednak zwrócić uwagę na niewielki wprawdzie, ale systematyczny spadek odsetka opinii negatywnych (od lipca o 4 punkty), szczególnie zaś ocen "bardzo zła" (od marca o 12 punktów).

Tabela 1

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację na rynku pracy w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań															
	III 2002		IV 2002		V 2002		VI 2002		VII 2002		VIII 2002		IX 2002		X 2002	
	w procentach															
- bardzo dobra	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
- dobra	0		1		0		0		0		1		0		1	
- ani dobra, ani zła	1	1	3	3	2	2	3	3	2	2	2	2	3	3	4	4
- zła	22	97	25	95	28	96	28	95	29	97	28	96	32	95	30	93
- bardzo zła	75		70		68		67		68		68		63		63	
Trudno powiedzieć	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	2	2

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (149) przeprowadzono w dniach 11-14 października 2002 roku na liczącej 1231 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

Różnice ocen dotyczących sytuacji na rynku pracy między poszczególnymi kategoriami ankietowanych są minimalne (zob. tabele aneksowe). Wyraźnie rysuje się jedynie związek między krytycyzmem w ocenach a warunkami materialnymi, w jakich żyją respondenci - ci, którzy uznają warunki materialne swoich gospodarstw domowych za złe, częściej też złe oceniają sytuację na rynku pracy.

Jeśli chodzi o prognozy dotyczące rozwoju sytuacji w tej dziedzinie w ciągu najbliższego roku, utrzymała się odnotowana miesiąc temu niewielka poprawa opinii.

Podobnie jak we wrześniu prawie połowa ankietowanych (47%) sądzi, że w najbliższym czasie sytuacja na rynku pracy w Polsce nie ulegnie zmianie, więcej niż jedna trzecia (36%) przewiduje dalsze jej pogorszenie, a tylko co dziesiąty respondent (10%) spodziewa się poprawy.

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja na rynku pracy w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań															
	III 2002		IV 2002		V 2002		VI 2002		VII 2002		VIII 2002		IX 2002		X 2002	
	w procentach															
- zdecydowanie się poprawi	0	6	0	8	0	7	0	8	0	9	0	10	0	10	0	10
- raczej się poprawi	6		8		7		8		9		10		10		10	
- nie zmieni się	35	35	37	37	43	43	40	40	42	42	42	42	47	47	47	47
- raczej się pogorszy	39	52	35	48	34	45	33	46	33	43	31	40	27	35	26	36
- zdecydowanie się pogorszy	13		13		11		13		10		9		8		10	
Trudno powiedzieć	7	7	7	7	5	5	6	6	7	7	8	8	8	8	7	7

Nadzieję na poprawę sytuacji na rynku pracy nieco częściej wyrażają ankietowani z wykształceniem średnim i wyższym, mieszkańcy największych miast oraz osoby dobrze oceniające własne warunki materialne. Trochę większemu optymizmowi w prognozach sprzyjają też lewicowe poglądy polityczne (zob. tabele aneksowe).

Bardzo krytyczne od dawna oceny sytuacji na lokalnym rynku pracy niewiele się zmieniły. W październiku opinie na ten temat są prawie takie same jak przed miesiącem - większość badanych (w sumie 82%) jest zdania, że w ich miejscowości żadnej pracy nie można znaleźć lub że trudno jest o jakąkolwiek pracę. Prawie nikt z ankietowanych nie uważa, iż bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę, a tylko co szósty (16%) sądzi, że można się gdzieś zatrudnić, ale trudno o pracę odpowiednią.

Tabela 3

Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań							
	III 2002	IV 2002	V 2002	VI 2002	VII 2002	VIII 2002	IX 2002	X 2002
	w procentach							
- bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	0	1	0	0	0	0	0	0
- można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	12	15	14	16	16	15	16	16
- trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	41	43	44	39	43	40	44	43
- nie można znaleźć żadnej pracy	46	39	40	42	40	43	37	39
Trudno powiedzieć	2	2	2	3	1	2	2	2

Ogólnie rzecz biorąc, im wyższy jest poziom wykształcenia respondentów, a także im większa miejscowość, w której mieszkają, tym częściej postrzegają oni szansę zatrudnienia. Natomiast im niższe wykształcenie, im mniejsza miejscowość, tym częstsze opinie o braku jakiegokolwiek pracy. Z poziomem wykształcenia skorelowana jest sytuacja materialna ankietowanych - im ona gorsza, tym rzadziej wyrażana nadzieja na znalezienie pracy. Trochę więcej optymizmu w ocenie szans uzyskania zatrudnienia mają mężczyźni niż kobiety oraz ludzie młodzi - w wieku od 18 do 34 lat (zob. tabele aneksowe).

POCZUCIE ZAGROŻENIA UTRATĄ PRACY

W porównaniu z wrześniem nieco zmniejszył się wśród osób pracujących odsetek obawiających się utraty pracy. Obecnie ponad dwie piąte respondentów (44%, spadek o 3 punkty) obawia się utraty zatrudnienia, a ponad połowa (52%, wzrost o 5 punktów) uważa, że jest to mało prawdopodobne. Opinie w tej sprawie stale podlegają fluktuacjom.

Tabela 4

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (np. zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań																	
	II 2002 (N=435)		III 2002 (N=435)		IV 2002 (N=460)		V 2002 (N=478)		VI 2002 (N=489)		VII 2002 (N=471)		VIII 2002 (N=447)		IX 2002 (N=542)		X 2002 (N=554)	
	w procentach																	
Bardzo poważnie się z tym liczę	17	42	17	51	15	40	17	48	18	45	15	49	16	40	17	47	17	44
Raczej tak	25		34		25		31		27		34		24		30		27	
Raczej nie	25	53	21	43	25	55	24	47	25	51	25	47	28	55	22	47	30	52
Nie, to mało prawdopodobne	28		22		30		23		26		22		27		25		22	
Trudno powiedzieć	5	5	7	7	5	5	5	5	4	4	4	4	5	5	7	7	3	3

* Dotyczy osób zatrudnionych, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze godzin

Im niższe jest wykształcenie ankietowanych, tym większy ich odsetek liczy się z możliwością utraty zatrudnienia. Także im gorzej badani oceniają własne warunki materialne, tym częściej obawiają się utraty obecnej pracy. Takiego poczucia zagrożenia najczęściej nie mają natomiast najmłodszy badani (w wieku od 18 do 24 lat), przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, pracownicy instytucji państwowych i publicznych oraz, oczywiście, rolnicy (zob. tabele aneksowe). Dodajmy, że prawicowe poglądy polityczne częściej niż centrowe czy lewicowe powiązane są z niewyrażaniem tego rodzaju obaw.

★

★

★

Opinie o sytuacji na rynku pracy są niemal takie same jak przed miesiącem. Powszechne jest przekonanie, że jest ona zła lub bardzo zła. W porównaniu z wrześniem nieco zwiększył się odsetek osób aktywnych zawodowo, które nie obawiają się utraty zatrudnienia.

Opracował

Włodzimierz DERCZYŃSKI

A N E K S

Tabela 1. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację na rynku pracy w Polsce?
Czy jest ona:

(%)

	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	4	94	2	1230
Płeć					
Mężczyźni	2	5	92	1	588
Kobiety	0	3	95	2	643
Wiek					
18-24 lat	4	6	88	3	190
25-34	1	3	95	1	221
35-44	1	5	94	0	222
45-54	0	2	97	0	261
55-64	1	3	94	2	143
65 lat i więcej	0	4	92	4	193
Miejsce zamieszkania					
Wieś	0	4	93	3	450
Miasto do 20 tys.	2	5	92	1	158
20-100 tys.	2	5	93	0	241
101-500 tys.	2	1	97	0	232
501 tys. i więcej mieszk.	0	3	95	2	149
Wykształcenie					
Podstawowe	2	3	91	4	324
Zasadnicze zawodowe	1	3	95	1	330
Średnie	1	4	94	1	468
Wyższe	0	4	96	0	108
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	2	5	93	0	76
Prac.umysł.niż.szczebła	0	4	96	0	132
Pracownicy fiz.- umysł.	2	5	93	0	95
Robotnicy wykwalifikowani	1	2	96	1	98
Robotnicy niewykwalifik.	2	5	87	5	44
Rolnicy	0	2	98	0	55
Pracujący na własny rach.	0	5	95	0	62
Bierni zawodowo					
Renciści	1	1	96	2	118
Emeryci	0	4	92	4	230
Uczniowie i studenci	5	7	85	3	78
Bezrobotni	1	3	96	0	186
Gospodynie domowe i inni	0	6	90	4	56
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	1	5	93	0	179
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	1	5	93	0	105
sekt. pryw. poza rolnict.	1	3	95	1	210
prywatnym gosp. rolnym	0	2	98	0	55
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	2	1	95	2	185
300-399	0	3	97	1	90
400-599	0	4	93	3	200
600-800	1	3	95	1	205
Powyżej 800 zł	1	6	93	0	189
Ocena własnych war. mater.					
Złe	0	1	97	1	402
Średnie	1	4	93	2	587
Dobre	2	7	90	2	241
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	1	0	99	0	70
Raz w tygodniu	1	4	94	2	621
1-2 razy w miesiącu	1	6	91	2	199
Kilka razy w roku	2	3	94	1	219
W ogóle nie uczestniczy	2	3	94	1	116
Poglądy polityczne					
Lewica	2	3	95	0	312
Centrum	1	3	93	1	322
Prawica	1	3	95	1	249
Trudno powiedzieć	1	4	92	3	346

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja na rynku pracy w Polsce:

	(%)				
	poprawi się	pozostanie bez zmian	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	10	47	36	7	1231
Płeć					
Mężczyźni	10	51	33	6	588
Kobiety	9	44	38	8	643
Wiek					
18-24 lat	16	44	35	5	190
25-34	6	53	35	6	222
35-44	6	50	36	8	222
45-54	10	47	39	4	261
55-64	7	49	34	10	143
65 lat i więcej	13	38	35	13	193
Miejsce zamieszkania					
Wieś	7	44	37	12	451
Miasto do 20 tys.	10	59	26	4	158
20-100 tys.	9	46	39	6	241
101-500 tys.	11	44	40	5	232
501 tys. i więcej mieszk.	15	50	32	3	149
Wykształcenie					
Podstawowe	8	41	38	13	324
Zasadnicze zawodowe	8	51	31	9	330
Średnie	11	49	37	3	469
Wyższe	13	44	40	4	108
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	7	53	35	5	76
Prac. umysł. niż. szczebla	10	46	43	2	132
Pracownicy fiz.- umysł.	7	54	36	3	95
Robotnicy wykwalifikowani	4	66	28	2	98
Robotnicy niewykwalifik.	14	54	32	0	44
Rolnicy	3	43	41	13	55
Pracujący na własny rach.	11	57	29	3	62
Bierni zawodowo					
Renciści	6	39	41	14	118
Emeryci	12	41	35	12	230
Uczniowie i studenci	15	51	28	7	78
Bezrobotni	11	42	41	6	186
Gospodynie domowe i inni	12	40	32	16	56
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	8	56	33	2	179
spółce właścicieli	8	52	38	2	105
prywatnych i państwa	10	52	35	3	210
sekt. pryw. poza rolnict.	3	40	41	16	55
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	5	43	42	10	185
300-399	12	45	35	7	91
400-599	6	52	35	8	200
600-800	10	46	38	6	205
Powyżej 800 zł	16	50	31	4	189
Ocena własnych war. mater.					
Złe	6	38	50	6	402
Średnie	11	50	31	9	588
Dobre	14	56	24	5	241
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	6	52	30	12	70
Raz w tygodniu	9	49	36	6	622
1-2 razy w miesiącu	13	45	32	9	199
Kilka razy w roku	9	43	41	6	219
W ogóle nie uczestniczy	11	41	39	8	116
Poglądy polityczne					
Lewica	15	45	35	5	312
Centrum	8	50	38	5	322
Prawica	9	49	34	7	249
Trudno powiedzieć	7	45	37	11	346

Tabela 3. Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub w okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie: 1 - bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę; 2 - można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią; 3 - trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę; 4 - nie można znaleźć żadnej pracy (%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	0	16	43	39	2	1231
Płeć						
Mężczyźni	0	19	45	34	2	588
Kobiety	0	13	41	43	3	643
Wiek						
18-24 lat	0	24	40	31	5	190
25-34	0	22	44	33	1	222
35-44	0	14	49	35	2	222
45-54	0	12	44	42	2	261
55-64	0	13	40	45	2	143
65 lat i więcej	0	11	37	49	3	193
Miejsce zamieszkania						
Wieś	0	9	39	51	2	451
Miasto do 20 tys.	0	3	46	49	2	158
20-100 tys.	0	11	47	41	1	241
101-500 tys.	0	30	44	22	4	232
501 tys. i więcej mieszk.	0	38	44	13	5	149
Wykształcenie						
Podstawowe	0	7	35	56	2	324
Zasadnicze zawodowe	0	11	48	39	3	320
Średnie	0	22	46	29	3	469
Wyższe	0	33	36	29	1	108
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	0	33	43	24	0	76
Prac. umysł. niż. szczebla	0	24	48	26	2	132
Pracownicy fiz.- umysł.	0	23	42	34	0	95
Robotnicy wykwalifikowani	0	14	48	32	5	98
Robotnicy niewykwalifik.	0	11	29	57	3	44
Rolnicy	0	5	30	65	0	55
Pracujący na własny rach.	0	26	56	18	0	62
Bierni zawodowo						
Renciści	0	10	39	46	4	118
Emeryci	0	10	42	45	3	230
Uczniowie i studenci	0	29	42	25	5	78
Bezrobotni	0	10	43	46	1	186
Gospodynie domowe i inni	0	6	42	47	5	56
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	0	25	43	30	2	179
spółce właścicieli	0	13	54	27	5	105
prywatnych i państwa	0	25	46	27	1	210
sekt. pryw. poza rolnict.	0	4	38	58	0	55
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	0	5	37	57	1	185
300-399	0	8	34	57	1	91
400-599	0	11	44	43	2	200
600-800	0	18	43	37	3	205
Powyżej 800 zł	0	28	51	19	2	189
Ocena własnych war. mater.						
Złe	0	9	37	53	1	402
Średnie	0	16	49	33	3	588
Dobre	0	29	38	29	4	241
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	0	19	42	39	1	70
Raz w tygodniu	0	13	43	42	2	622
1-2 razy w miesiącu	0	18	40	38	4	199
Kilka razy w roku	0	19	43	37	2	219
W ogóle nie uczestniczy	0	21	47	28	4	116
Poglądy polityczne						
Lewica	0	17	48	35	1	312
Centrum	0	19	40	38	3	322
Prawica	0	20	44	34	2	249
Trudno powiedzieć	0	9	39	47	5	346

Tabela 4. Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy
(np. zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu,
gospodarstwa itp.)?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	45	52	3	554
Płeć				
Mężczyźni	45	52	3	309
Kobiety	44	52	4	245
Wiek				
18-24 lat	31	69	0	50
25-34	50	46	3	150
35-44	45	53	3	152
45-54	42	54	4	160
55-64	51	46	3	34
65 lat i więcej	44	49	7	7
Miejsce zamieszkania				
Wieś	42	56	2	193
Miasto do 20 tys.	40	58	2	72
20-100 tys.	49	44	6	104
101-500 tys.	47	51	3	110
501 tys. i więcej mieszk.	47	50	3	75
Wykształcenie				
Podstawowe	54	44	2	66
Zasadnicze zawodowe	38	58	4	152
Średnie	48	50	3	253
Wyższe	40	56	3	83
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	36	57	7	74
Prac.umysł.niż.szczebła	45	53	2	128
Pracownicy fiz.- umysł.	57	43	0	92
Robotnicy wykwalifikowani	47	50	3	93
Robotnicy niewykwalifik.	49	49	2	42
Rolnicy	16	84	0	42
Pracujący na własny rach.	48	46	6	61
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	37	59	3	178
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	55	41	4	103
sekt. pryw. poza rolnict.	51	46	2	207
prywatnym gosp. rolnym	17	83	0	45
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	50	50	0	50
300-399	53	45	2	37
400-599	46	51	2	94
600-800	48	49	3	108
Powyżej 800 zł	37	61	2	114
Ocena własnych war. mater.				
Złe	59	38	3	116
Średnie	43	54	3	299
Dobre	36	60	4	140
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	34	57	9	16
Raz w tygodniu	39	58	3	275
1-2 razy w miesiącu	46	48	5	106
Kilka razy w roku	58	41	1	105
W ogóle nie uczestniczy	50	48	2	49
Poglądy polityczne				
Lewica	47	50	2	141
Centrum	43	55	2	176
Prawica	33	61	6	124
Trudno powiedzieć	57	40	3	113